GAZETA KRAKOWSKA

Prenumerata kwartalna złp. 12. **N^ER 203.** *Pojedynczy numer na welinowym papierze gr. 10.*

PONIEDZIAŁEK DNIA 29 SIERPNIA 1831 ROKU.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE.

Barometr dla lepszego porownania zredukowany na 0° Reaumiura.

Dzień godzina		Barometr na 0° r.	Therm:	Higrometr	Wiatr	Stan Atmosf:	UWAGI.
	7	27 7, 667	+ 7. 7	+ 5,6		pogoda	
28.	12	„ 7 555	+17. 3	+ 9,0	zachodni słaby	pogoda z chmur	
	3	„ 7 438	+18. 8	+10,0	„ „	„ „	
	9	„ 7, 493	+14. 0	+ 8,9	„ „	„ „	

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Paryż 16 *Sierpnia.* — Gdy xżę Joinville powróciwszy z przedsięwziętey podróży morskiey, dowiedział się w Tulonie podczas odbywaney kwarantanny, że woyska francuzkie ciągną do Belg i, napisał zaraz do królowey swey matki prosząc iey, iż ieżeliby także wysłana była przeciw Hollandyi siła morska, ażeby niezapomniano w niey go umieścić.

Dziennik handlowy twierdzi, iż xiążęta Orleanu i de Nemours odwołani są od woyska z Belgii.

Jenerał Guilleminot, były nasz poseł w Stambule, powrócił d. 8 b. m. z swą rodziną z tey stolicy do Tulonu.

Ambassador rossyyski miał wczoray posłuchanie u króla.

Były dey Algierski przybył iedynie do Paryża dla otrzymania posłuchania u króla i uczynienia mu niektórych przełożen. W rozmowach swoich okazuie znaiomość europeyskiey polityki. Orszak iego składa się tylko z 2 Turków. Po otrzymanem posłuchaniu chce się więcey w publiczności okazywać i obeyrzeć osobliwości paryzkie; z resztą niemyśli długo bawić w tuteyszey stolicy, gdyż temperatura zdaie mu się bydź zazimną i zawilgotną.

Z Algieru pod dniem 2gim Sierpnia donoszą: że po rozprawie d. 13 Lipca szeik Kabilow Benzamun nie pokazał się więcey i wschodnie drogi były zupełnie wolne. Gdy dowiedziano się o cofnieniu tego szeika, sądzono, że syn byłego beia Titteryi także się cofnie. Lecz nieuczynił tego: wzmocniony kilku bandami Zeitunow i szczepami arabskiemi z Bagdatu i Oreby, którzy należą do ościenney prowincyi, krążył ieszcze dwa do 3ch dni około Algieru. Inny szczep którego oczekiwał pobity w drodze został przez woyska Marabut El-Coleach, który nam wiernym pozostał. Dnia 22 lipca jenerał Berthezene odparł te hordy na drodze do Belida aż do pierwszey studni, i ztamtąd kazał ie jeździe ścigać aż do Buffaryk, która mnóstwo ich zarąbała. Rozpierzchły się na wszystkie strony i sądzą, iż w zabitych i ranionych utraciły naymniey 800 ludzi. Z naszey stro-

ny zginęło tylko do 20 ludzi, a ranionych mieliśmy 10. Równina iest zupełnie od Arabów i Kabilów oswobodzona. Walka ta, którą poczytuiemy za ukończoną, pomyślny bezwątpienia mieć będzie wypadek, gdyż przekona te ludy, iak nieużyteczne są ich natężenia przeciw nam. Do dnia dzisieyszego nie pokazali się więcey Arabowie i targi są obficiey ieszcze niż dawniey zaopatrywane.

Londyn 17 *Sierpnia.* — Cyrkularz dworski donosi, że xiążę i xiężna Bragancyi, w towarzystwie Donny Maryi, opuścili wczoray hotel Clarendon i odiechali do Paryża dla odwiedzenia króla Francuzów.

Król Jmć udzielił dnia 13 b. m. nadzwyczaynemu sardyńskiemu posłowi i pełnomocnemu ministrowi, hr. St. Martin d'Aglie, posłuchanie, z którego rąk odebrał listy od króla i królowey.

W wydziale zagranicznym odbyła się onegday gabinetowa rada. — W tymże wydziale dnia rzeczonego znaydowała się na zaproszenie lorda Althorp znaczna liczba członków izby niższey, gdzie naradzano się względem proponowanych zmian w bilu reformy.

W Birmingham kończą znaczny obstalunek broni dla Rossyi.

Gazeta *Times* czyni w długim artykule uwagi nad zapowiedzeniem francuzkiego ministra woiennego, że woyska francuzkie, chociaż Hollendrzy z Belgii ustąpią, niepowrócą ieszcze do Francyi. "Dodałże (zapytuie się taż gazeta) marszałek Soult do tego uwiadomienia, że iest życzeniem króla Leopolda, aby woyska francuzkie dłużey w tym kraiu zostawały lub że sprzymierzone mocarstwa na to zezwoliły? Nie, tego niedodał. Jeżeli woysko francuzkie dopoty ma w tym kraiu pozostać, póki nie będzie pewności, że Hollendrzy więcey niepowrócą, tedy zdaniem naszem ministeryum Ludwika Filipa przez nieograniczony czas trzymać chce osadzoną Belgią w niewiadomym celu. Chce może tym sposobem pozbydź młodzieży szkolney żądaiącey woyny powszechney. Po uchwaleniu adressu możemyż spodziewać się większey rzetelności? Lord Grey oświadczył wczoray w wieczór w izbie wyższey, że Anglia oczekuie z pewnością, że skoro Hollendrzy ustąpią, woyska francuzkie odciągną z Belgii. Cóż na to marszałek Soult powie? Nieprowadziłże już dosyć woien z woyskiem angielskiem? Może P. Perier zastraszyć chce inne kraie wielkością sił Francyi, a mianowicie pompatyczną rachubą 3,500,000 stoiącey pod bronią gwardyi narodowey. Lecz podobna chełpliwość mało znaczy; Europa nielęka się Francyi.„

Haga 18 *Sierpnia.* — Inżenier Lipkens z woiennego wydziału zakłada telegraficzną linią od naszego miasta do Bredy i Herzogenbusch. Z ostatniego miasta piszą pod dniem wczorayszym:

"Woyska hollenderskie cofaią się krótkiemi marszami, a Francuzi krok w krok za niemi postępuią. Dnia 15go znaydowała się pierwsza dywizya w Diest i zdawała się brać kierunek do Turnhout. Woyska trzeciey dywizyi stały tegoż dnia w okolicy Tirlemont.— Dnia 16 oddział artylleryi udał się ztąd do Mastrychtu. Z Hasseld oczekuiemy tu jeńców woiennych. Wartość zabranych belgiyskiey armii Mozy woiennych materyałów podaią przeszło milion zł. hol.„

W Middelburgu powzięto wiadomość od angielskiego sternika, że angielska flotta pod rozkazami adm. Codrington z Dunow na morze Baltyckie popłynęła.

Bruxella 17 *Sierpnia.* — Monitor tuteyszy zawiera co następuie: — "Krol znayduie się znowu w naszych murach; z powszechną radością był powitany. Lud przeniknióny iest, że dotrzymał słowa swoiego, dopełnił obowiązku i uzyskał swą koronę, gdy tymczasem drudzy nie potrafili nawet naramienników uzyskać. — Niechay kto iak

chce sądzi, przyznać iednak należy, że wszędzie, gdzie król znaydował się na czele woysk, zachęcał ie odwagą i przykładem, tam mimo przemagaiącey liczby z schwałą stoczona była bitwa; pod Beutersem i Lowanim niewielkie ponieśliśmy klęski. Trzykrotne nieusłuchanie rozkazów przez naczelnego wodza armii Mozy i nastąpiony z tegoż powodu niesłychany popłoch, zniszczyły wszystkie plany króla. Z resztą potrzeba oddać rzeczonemu jenerałowi sprawiedliwość, że w przeszłey woynie w 3 potyczkach był zwycięzcą. W braku znakomitych woyskowych talentów, a nawet powiedzieć można w braku organizacyi woyska, obecność iedynie króla uratowała nas od zupełnego pobicia. Jego także obecność utrzymała imię Belgianow; bez niego zamach króla hollenderskiego doprowadziłby nas był albo do restauracyi, albo do przyłączenia do Francyi, albo też do podziału. Belgianie kochaiący swóy kray niepowinni tego nigdy w przykrych doświadczeniach, na iakie iescze wystawionemi bydź mogą, z pamięci wypuszczać. „

Dziennik *Kuryer* tuteyszy wyraża: “ Rozchodzi się wieść, że woysko zostanie rozwiązane i na nowo urządzone. Wszyscy niezdatni officerowie, którzy stopnie swoie winni tylko nieładowi wrześniowey rewolucyi maią być ze służby oddalonemi. Naypierwszemu prawodawczemu zgromadzeniu podany zostanie proiekt do ustawy, ażeby ten środek z iak naymnieyszym kosztem był uskuteczniony. P. Broucker, który mianowany został ministrem woyny, odebrał zlecenie kierowania ważną tą sprawą. „

Krolewicowie francuzcy i marszałek Gerard widzieli się z xciem Oranii w Tirlemont, gdzie teraz znayduie się główna kwatera francuzka.

Wczoray w południe odbyła się czterogodzinna rada ministrow.

Zapewniaią, że jenerałowi Dain, dowodzącemu armią Mozy, naznaczono miasto Huy na mieszkanie. Ma on wydać pamiętnik usprawiedliwiaiący iego postępowanie.

Neapol 4 *Sierpnia.* — Dziś rano telegraf z Procida doniosł, iż okręt liniowy wezuwiusz, na którym Król Jmć. z Sycylii do naszey stolicy powraca, pokazał się o 15 mil włoskich na morzu. Ale gdy brak wiatru opóźniał żeglugę tego okrętu, J. K. M. wsiadł zatem na łódź i przybył tu niespodziewanie z bratem swoim xięciem Kapui. — Przed swoim wyiazdem z Palermo wszystkiem w dolinie Palermo za zwyczayne przestępstwa skazanym, darował kary.

Hanower 17 *Sierpnia.* — Postawiona w ruchu w kwietniu r. b. połowa związkowego kontyniensu hanowerskiego, powróci od 1go września na stopień pokoiu.

Drezno 17 *Sierpnia.* — N. Król i xiążę współreient mianowali sprawuiącego dotychczas interessa w Madrycie, szambelana Rudolfa Gersdorf, swoim ministrem rezydentem przy dworze W. Brytanii.

O JANIE III.

(Z nowego francuzkiego Dykcyonarza historycznego, albo Historyi w krotkości zebraney, przez towarzystwo uczonych, MDCCLXXII. Tom III. str. 459.)

Miło nam iest zawsze wspeminać, iak obce narody o nas sądzą i piszą. Lubo z różnych historyi znane nam są czyny tegóż Monarchy, iednak nie będzie bezinteresownem odnowić czytelnikom w pamięci dawne dzieie naszych przodków.

Jan Sobieski Król Polski, ieden z naywaleczniéyszych woiowników XVII. wieku, otrzymał mieysce wielkiego marszałka i hetmana w królestwie. Wsławił ie zawoiowa-

niem Kozaków, Tatarów i przez zwycięztwa nad Turkami (1); wygrał sławną bitwę pod Chocimem w listopadzie 1673, w której nieprzyiaciel stracił 28,000 ludzi. Waleczność i inne wielkie przymioty ziednały mu koronę polską roku 1674. Odwaga iego okazała się nie z mnieyszą sławą przy oblężeniu wiednia 1683 (2), to miasto byłoby zdobyte, bez iego dzielney pomocy. Taki postrach egarnął Otomanów, iż wielki wezyr (3) uciekł z woyskiem. Pierzchaiące woysko rzuciło swe tabory, nawet wielki sztandar Mechometa, który zwycięzca posłał papieżowi. (4) Pisał do królowey swey żony, iż znalazł w namiotach rzeczy w wartości kilku milionów dukatów. Znany dosyć ten list (5), w którym między innemi tak wyraża się: Nie powiesz na mnie iak mowią żony Tatarów, widząc z prożnemi rękoma wracaiących mężów: "Nie jesteś mężczyzną, bo powracasz bez zdobyczy.,, — Nazaiutrz 13 Września, król kazał śpiewać *Te Deum* w katedrze (6) i sam zaczął. Nastąpiło kazanie podczas tego obrzędu, gdzie kaznodzieia użył textu: "Był zesłany człowiek od Boga, nazwiskiem Jan,, słowa te były przystósowane do iednego z Cesarzów Konstantynopola, i Don Jana Austryackiego po zwycięstwie Lepantu. — Król Jan III. umarł r. 1699 żałowany od bohatyrów, będący wzorem waleczności, i uczonych ludzi wspomożycielem. L'Abbé Coyer opisał iego życie w dwóch tomach in 12mo. (7)

Izab. Hrabianka *Hum.*

(1) *Po woynie wiedeńskiey Jan III. zbił armiją Machometa IV. z* 40,000 *tysięcy złożoną. — Dykcyonarz historyczny, Tom. IV. pag.* 274.

(2) *Uderzył w mieyscu zwanem Kahlenberg, albo Łysa góra, na tureckie woysko; to składało się w ówczas z* 200,000.— *Nouveaux Guide de Vienne, ou courte Description de toutes les particularités. Pag.* 241.

(3) *Kara Mustapha uduszony był w Belgradzie następuiącego roku, z rozkazu Sultana. Głowa jego znayduie się w zbroiowni mieyskiey, am Hoffe. Nouveau Guide de Vienne de l'an.* 1800 *pag.* 66.

(4) *W świątyni Sybilli w Puławach widziałam r. r.* 1825. *inne chorągwie tureckie z tegoż czasu.*

(5) *Tenże list oryginalny znayduie się w Żółkwi, u Xiędza Proboszcza Mikołaiewicza.*

(6) *W kościele ś. Szczepana. Sławna wieża tego kościoła iest pochyloną, wytrzymała podczas tego oblężenia* 1000 *wystrzałów działowych; naprawiano ją przez lat cztery. Zaczęta była* 1360 *a skończona* 1433 *roku. Cała iest zbudowana z kamieni ciosanych; ma wysokości* 434 *stóp i pół, a krakowianin był iey budowniczym. Nouveau Guide de Vienne. pag.* 116.

(7) *Trzy mile od Wiednia w zamku rycerskim w Laxenburgu widziałam pomiędzy innemi osobliwościami szczerozioty kielich, zewnątrz drogiemi kamieniami wysadzany, a wewnątrz wyobrażenia Królów polskich maiący, na samem dnie iest Jan III., który podług opowiadania Burgrabiego zamku, darował ten puhar w dzień wyiazdu swego Leopoldowi I. Na wierzchu wznosi się krzyżyk, maiący różane paciorki zwieszone, zapachu jeszcze dość mocnego.*